
Kassák Lajos

A MISZTÉRIUM SZÜLETÉSE

Nem tudom megmondani, miért gondolok Rá annyiszor mostanában. Talán azért, hogy észrevétlenül megöregedtem, talán, hogy súlyos terheim viseléséhez segítségét remélem, vagy talán éppen azért, mert nem rokkantam meg testben, és nem hervadtam el lélekben. Talán éppen azért vonzódok hozzá, mert Őt sem törte meg az idő, kétezer éve él közöttünk, anélkül, hogy alakot változtatott volna. A hívők még most is benne látják a győzedelmes megváltót, a költők meghittebben szólnak hozzá, mint kedvesükhöz, és a festők úgy ábrázolják, mint egy ifjú embert, egyenes derékcal, selymesen puha szakállal, s tekintetében a kiolthatatlan lélek fényeivel.

Ha rá gondolok, gyermekkori emlékeim között élek, mintegy félelem és kétségek nélkül a paradicsomkertben bolyongok, abban a kertben, amelynek se kerítése, se kapuja nincsen, mintha azonos lenne magával a felmérhetetlen világgal, s bármerre lépek, s bárhol pihenek meg, mindenütt a virágos kert közepén érzem magam. S emlékszem rá, ugyanúgy éreztem magam azokon a téli éjszakákon is, amikor anyám kezét tartva, körülöttem kisebb testvéreimmel elindultunk az éjféli misére. Nagy telek voltak akkoriban, a csillagos, hideg ég alatt fehér hósvatagban vándoroltunk, s valami gyöngéd, szorongó érzéssel a szívünkben füleltünk és vizsgálódtunk, merről érkeznek felénk társak, és kik mellé csatlakozhatnánk a mély öblű, titokzatosan csendes éjszakában. Innen is, onnan is jöttek a vándorok, némelyek meleg subába takarózva csöndesen, mások messze csengő hangon énekeltek, megint mások olajlámpást lóbáltak maguk előtt, és úgy tűnt, mintha egy-egy földre szállt csillag vezérelne bennünket a torony irányában.

A templom, amely egy dombon állt, és égő ablakszemekkel világított az éjszakában, ekkorra már megtelt emberekkel, tömjénillat szállt felettünk, s a kóruson búgott és zengett az orgona hangja. Barna és megható volt ez a hang, átizzó tüzekkel a mélyén, s varázslatos ereje megejtett mindannyiunkat. Fekete kendős öregasszonyok ültek a padokban egyik oldalt, másik oldalt ősz férfiak hajadonfőtt, lecsüngő bajusszal, behunyt szemekkel és összekulcsolt kezekkel. Fent a magasban jobbról a lányok, balról a legények csoportjai álltak és énekeltek úgy, mintha ebben a meghitt órában velük zengene az egész világ.

Mennyből az angyal lejött hozzátok
pásztorok, pásztorok
Hogy Betlehembe sietve menve
lássátok, lássátok.
Istennek fia, aki született
jászolban, jászolban
Ő leszen néktek üdvözítőök
valóban, valóban.

Titkos remegésekkel volt tele akkor a szívem, s ezek a titkok mintha lassan megvilágosodtak volna, egy fényforrás nyílt meg az oltár előtt, s íme ott feküdt a kis Jézus jászolbölcsőjében, és fekete ruhás legények, kiknek ezüstgombok ragyogtak a kabátjukon, égő fáklyákkal álltak körülötte. S a zengő dalok, mintha szárnyra emeltek volna ekkor, mintha elhagytam volna egyszerű földi létemet, láttam a fehér és csillogó tollú angyalokat a jászol felett lebegni, s ahogy az anyámtól hallottam a legendát, ott láttam a nagy fülű, szürke szamarat is, nagy hegyes szarvaival, jóságos szemeivel a fehér ökröt, amint lehajtott fejjel álldogáltak, mintha csöndesen, magukba fordultan éppen töprengenének valami felett. Olyan csodálatosan szép és kifürkészhetetlen volt körülöttem minden, hogy az álom és valóság összemosódott előttem, s amikor hazafelé lépegettünk a hómezőben, láttam a kiválasztott csillagot, amely vezérel bennünket, és éreztem, hogy a szürke szamár és a fehér ökör is ott ballagnak mellettem, és értelmesen szólnak hozzám.

– Láttad Őt, amint ott feküdt a jászolban – mondta a szamár, halk, bizalmas hangon -, s láttad, hogy kis ajkai mosolyogtak a boldogságtól.

Az ökör azt mondta:

– Láttad a ragyogó koronát is a feje körül, úgy ittam a fényéből, ahogyan a tiszta forrásból szoktunk inni, s íme, nagyon boldog vagyok magam is.

– Én az angyalokat is láttam – suttogtam oda feléjük –, s nem értem meg hogy miért hallgattok felőlük.

– Mert a kisdéd a miénk, akik ezen a földön bolyongunk – mondta a szamár okoskodón, s érezni lehetett, hogy valami irigység vagy féltékenységféle bujkál a hangjában. – Máriát és Józsefet én hoztam ide a hátamon, s amikor a kisdéd megszületett, meleg párát leheltem rá, hogy mezítelen teste ne dideregjen a jászolban.

– Én is meleg párát leheltem rá – versengett az ökör a szamárral – és észrevettem, hogy mosolygott rám, amikor meglátta fehér bőrömet és két fehér, egyenes szarvamat.

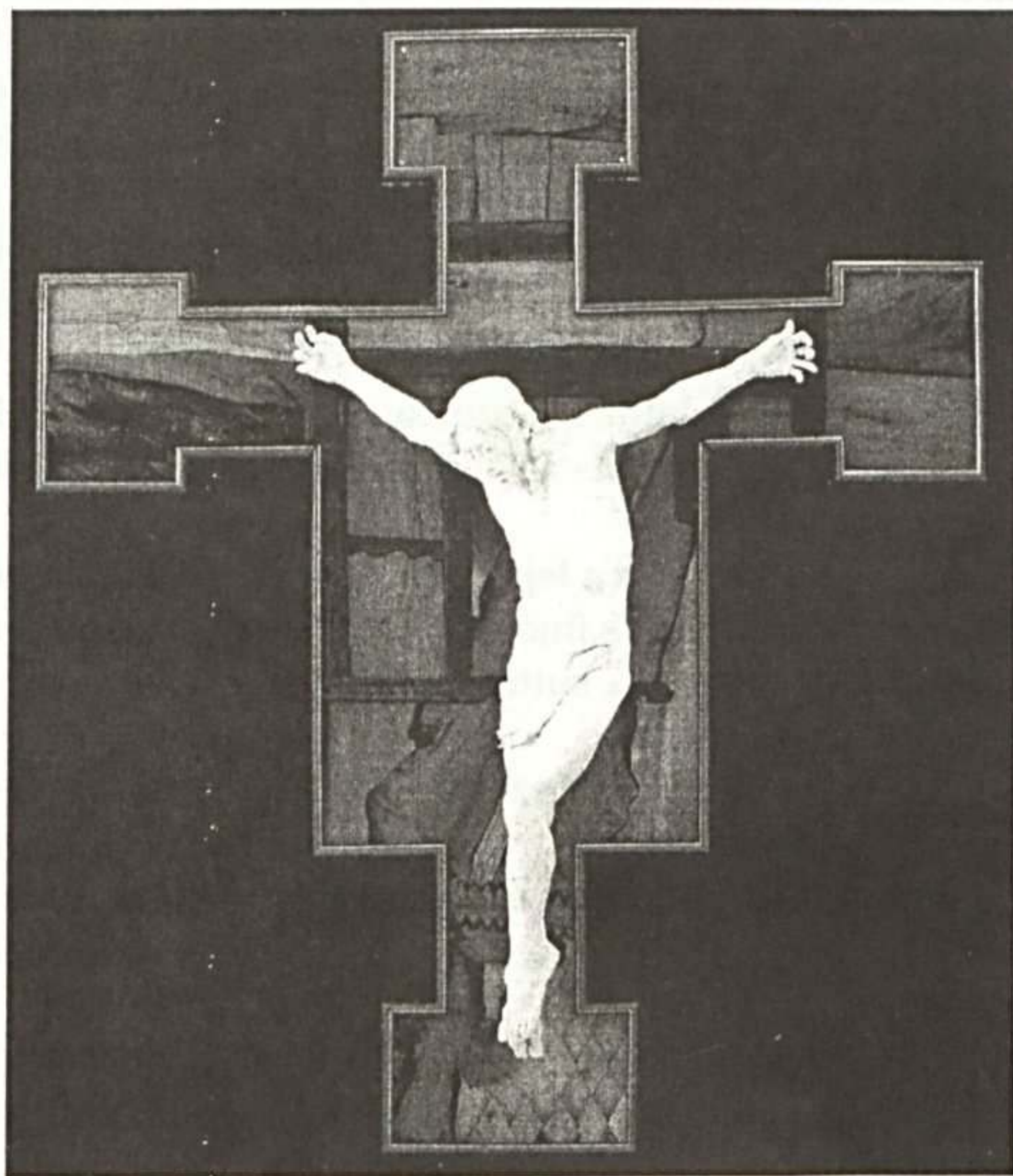
Nem versengtem velük, hiszen tudtam, nem ártani akarnak ők a kisdédnek, hanem szolgálni kívánják. Csodálatos pillanatok voltak ezek az ő

számukra, akik eddig csak kórón és szalmán rágódtak, s mint az elítéltek, túrni kényszerültek gazdáik ütlegeit.

Otthon a kivilágított karácsonyfa alatt ültünk, diót, almát, aszalt szilvát ettünk, és mindnyájan kihörpintettünk egy pohárka édes pálinkát. Apánk ezen az éjszakán se jöhetett hozzánk haza, mert ő olyan munkásember volt, aki nemcsak a nappalaival, hanem az éjszakáival is tartozott gazdájának. Anyánk felvette fejkendőjét, kettéválasztott fekete haja csillogott a lobogó gyertyafényben, gyengéden szólt hozzánk, s a legkisebb testvéremet altatgatón ringatta a térdén.

Így volt ez majdnem ötven évvel ezelőtt, amikor először éltem át a misztérium születését, és nem is sejtettem, hogy egyszer keresztre feszítik Őt az emberek.

(Esti Kurír, 1940. december 24.)

Feszület (1994–1998)